

Interviu cu Academicianul GHEORGHE PĂUN

„Celulele mele, de la buricele degetelor până la neuroni, au crescut cu apă românească, argeșeană chiar, au crescut în limba română, de asta nu pot trăi cu altă apă, în altă limbă...”

Reporter: Invitatul meu, domnul academician Gheorghe Păun, are, în această primă lună a iernii, ziua de naștere, la 6 ale lui Undrea! Și domnia sa, ca orice om, se întoarce cu gândul la locul „de baștină”. Ce poveste vă spune satul, locurile în care ați venit pe lume, cât și cum vă este drag?

Academician Gheorghe Păun: Și nu numai cu gândul... A se vedea că, după decenii bune în care am locuit în București, după drumuri (și stagii de cercetare) prin multe, chiar foarte multe locuri din lume, m-am întors la Curtea de Argeș, „la trei strigăte”, vorba poetului, de Cicănești, „baștina”, cum se spune în Basarabia și cum ați spus și dumneavoastră. Nu vreau să fac caz de asta, dar, fără alint și fără exagerare, mă consider țăran din cap până în picioare, de la stilul de viață la cel de muncă, de la relaționarea cu lumea din jur la poziționarea în raport cu Cel de Pretutindeni (aici, poate, trădez puțin pretenția dinainte, că nu spun „Cel de Sus”...). Cicăneștean adică. Nu elaborez, pe de o parte, pentru că nu vreau să devin nostalgic-patetic, pe de alta, pentru că aș avea prea multe de spus, n-ar mai rămâne loc pentru alte întrebări. Adug doar că, pentru mine, satul înconjurat de păduri, misterioase pe când eram mic, misterioase și acum pentru că se pierd hăt departe, spre granița cu Transilvania, așezat pe dealuri, între Argeș și Topolog, cu toate apele izvorând din sat, dar cu drumurile ducând, acum, dar și mai mult în vechine, și spre Curtea Domnească de la Argeș, dar și, prin Tămaș, la „Cetatea lui Țepeș” și, prin Sălătruc, până peste munte, e o lume în sine, specială, un spațiu miraculos, călcat, spune legenda, până și de tătari, în căutarea „avuției Țării”, ascunse prin Săliște, într-o biserică ale cărei fundații le-am găsit acum câțiva ani, săpând după o poveste și descoperind un cimitir medieval.

Și câte alte legende locale își așteaptă rândul... Poate chiar e bine să le lăsăm așa cum sunt, legende.

Reporter: Sunteți un nume, o personalitate marcantă în comunitatea științifică internațională... Să numesc doar două instituții de prestigiu care vă numără printre membrii ei: Academia Română - din 1997 sunteți membru corespondent, din 2012 membru titular, și Academia Europei - încă din anul 2006. Există asemănări, deosebiri între aceste foruri de știință și cultură?

Academician Gheorghe Păun: Ambele sunt instituții de consacrare, de mare selectivitate și prestigiu, cu mai mare tradiție și vizibilitate Academia Română (anul viitor aniversează 150 de ani de la înființare), Academia Europaea (numele oficial), înființată pe la mijlocul anilor '80, căutându-și încă rostul într-o Europă care se vrea tot mai unită, cel puțin din punct de vedere științific.

Academia Română are institute de cercetare, este unul dintre principalele producătoare de știință fundamentală din România, prin statut și menire are „în pază” limba română - toate acestea, evident, nu se aplică Academiei Europei. Dar, revenind cumva la întrebarea/răspunsul dinainte, „eu sunt un academician în blugi”, mă autocitez, grăbindu-mă să precizez că blugii sunt „uniforma” matematicianului.

Nu-i mai puțin adevărat că nici matematician tipic nu sunt, presupunând că există așa ceva, pentru că m-am ocupat de jocuri, de literatură, de multe altele, aparent depărtate de matematică, dar, în fond, toate având de a face cu „gramatica lumii”, cu mirarea și curiozitatea, cu lipsa de complexe. Mă depărtez, mă opresc...

Reporter: În anul care se termină în curând, ce bucurii ați avut? Ce v-a plăcut/nu v-a plăcut la lumea din jur, acasă sau aiurea?

Academician Gheorghe Păun: Deși am obsesia ceasului (pot ilustra convingător, dar nu este locul), cu vârsta, am tot mai mult timp să mă bucur. De pildă, că e soare sau că nu e soare, că ninge și deopotrivă că se topește zăpada, de toate lucrurile simple pe lângă care am trecut o viață întregă în fugă. Și de nepoți, ca orice bunic, ca orice tată care nu s-a jucat destul cu copiii... Semn de bătrânețe, probabil. Vă voi dezamăgi, așadar. Nu am o listă de „bucurii ale anului” - așa cum nu am o listă de dezamăgiri (ca să fiu dezamăgit, ar trebui mai întâi să mă amăgesc).

A doua întrebare este extrem de generoasă - încerc doar direcția critică. Multe nu-mi plac, în jur și în lume deopotrivă, și nici nu mai e o mare distanță între „jur” și lume. Încep tocmai cu asta, pentru că nu-mi place deloc: nivelarea excesivă, cu apăsarea în jos, în loc de o firească ridicare. Apoi, agresivitatea, incultura, manipularea, derizoriul preocupărilor și sentimentelor, bazaconiile corectitudinii politice, superficialitatea societății imaginii, degradingolada morală (în mare parte, indusă), anacronismul centrării pe partide a politicii, misticismul orb (BOR voia să scoată evoluționismul din școală!) - multe altele asemenea mă pun pe gânduri, mă sperie. Nu mai adaug fundamentalismele religioase violente, crima sistematică pretins a fi pusă în slujba iubirii, ce poate fi mai aberant!, relativizarea/ignorarea dreptului internațional, revenirea de facto la Războiul Rece, „încălzit” primejdios în atât de multe locuri.

Pun în balanță sentimentul că, în România, „se mișcă ceva” și în direcția bună, undeva în adâncuri deocamdată, se revine la identitate, la naționalismul firesc, constructiv, nezornăitor, la ideea de românism/românitate, la îngrijorarea și, astfel, grija pentru pământul acesta și pentru oamenii lui și pentru viitorul oamenilor lui. Sper să nu fie doar o speranță, sper să se atingă curând un prag critic, ducând la vizibilitate și urmări vizibile.

Reporter: Aveți o vorbă de suflet: „nu pot trăi decât în limba română”. De ce? Cum puneți în valoare frumoasa limbă ce-o vorbiți și în revista pe care o păstoriți, Curtea de la Argeș?

Academician Gheorghe Păun: E o simplă mărturisire, dar și vorbă de suflet, într-adevăr. Ceva genetic (cicăneștean, nu-i așa?), combinat cu experiența lungilor peregrinări cu mobil matematic prin lume. Nu știu cine a spus că drumul cel mai sigur spre nefericire este emigrarea. Expatrierea, deci. Eu nu m-am simțit niciodată un emigrant, nu mi-a trecut prin cap că aș putea rămâne. Oricât de frumos, de primitiv, de apropiat cultural era locul unde mă aflam, m-am considerat și m-am simțit venit cu o treabă, pentru o vreme, „nu pentru a căuta loc de casă” - iar repet o vorbă pe care am mai spus-o. Și mereu am gândit și simțit în limba română.

În alte limbi pot citi, pot lucra, pot face cumpărături, dar în niciuna nu pot simți. Celulele mele, de la buricele degetelor până la neuroni, au crescut cu apă românească, argeșeană chiar, au crescut în limba română, de-asta nu pot trăi cu altă apă, în altă limbă.

Curtea de la Argeș este marea mea dragoste de pe urmă. O revistă de cultură (distincție la care țin: nu de literatură), lunară, cu tricolorul pe frontispiciu, cu o biserică argeșeană pe prima pagină, scrisă în limba română normată de Academie. Mai are și alte reguli, am comis cândva un Decalog, îi invit pe cititorii dumneavoastră să caute revista la www.curteadelaarges.ro, avem toată arhiva acolo. O revistă înfrățită cu Literatura și Arta de la Chișinău, cu care am pus la cale un Pod de Reviste care, sperăm, își va pierde semnificația tocmai prin dorita și fireasca reîntregire a neamului. O revistă „expirată” din multe puncte de vedere - tocmai de aceea sunt atât de mândru de ea, poate de aceea are colaboratori atât de mulți și de importanți, din Academie și din afara ei, din România și din afara ei. Acum, în decembrie, sărbătorim cinci ani de apariție. Puțini, istoric vorbind, mulți pentru peisajul cultural curent.

Reporter: Mai toate lucrurile mari le-ați făcut... în decembrie, nu? Când vine și Moșul-cel-darnic. Ce așteptați de la el? O carte nouă, una de la prieteni, un „pod-dereviste”... să zicem cu (și cu)

Independența Română de la București? Zile cu zăpezi-de-odinioară, sau...?

Academician Gheorghe Păun: Sănătate, că-i mai bună decât toate! Normalitate, deși nimeni nu prea știe ce e aia. Pace și seninătate, muncă-lucru, nu corvoadă, prieteni. Și să apucăm și alte aniversări „rotunde”. Revista face cinci ani, Clubul de Cultură asociat ei împlinește în acest decembrie zece ani! Apropo de podul de reviste: Există demersuri avansate ca pe 27 martie să avem o întâlnire în București, națională ca să spun așa, la Ateneu. Independența Română este de pe acum invitată - ca și orice revistă cu gândul la România reîntregită. Cărți? Desigur - mă bucur la fiecare carte ca la prima carte, a mea sau a unui prieten.

Zăpezile de altădată nu mai vin, să nu ne facem iluzii... să ni le reamintim, dar să ne bucurăm de cele de acum!

Reporter: Vă mulțumesc, la mulți ani! An nou cu tot ce poate fi mai bun și de folos, omului și matematicianului Gheorghe Păun!

ROMANIȚA ȘTENȚEL, jurnalist

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*